

Соломіна Ганна Валеріївна
к.е.н, доцент кафедри економічної
та інформаційної безпеки

Шукюров Карім Юсіфович
студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОЦІНКА РІВНЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ФІСКАЛЬНИЙ ЕФЕКТ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ В СИ- СТЕМІ ЕКСПОРТНО - ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

За розрахунками Мінекономрозвитку у 2017 р., рівень показника тіньової економіки в Україні склав 22 % до обсягу офіційного ВВП, у 2016 р.–25 %. За розрахунками професора економіки Ф. Шнайдера рівень відповідного показника у 2016 - 2017 роках у середньому по країнах ЄС становить 18,6 % від ВВП, Франції – 10,8 %, Німеччині – 12,2 %, Польщі – 23,5 % відповідно [1]. Екстрапольовані дані про рівень тінзації національної економіки, за міжнародно-порівняльним методом з високим рівнем достовірності апроксимації прогностичної лінії тренду станом на кінець 2017 р. становив 40 % ВВП [2].

Найбільші втрати державного бюджету відбуваються через офшорні схеми та сирій імпорт/контрабанду. Загалом через ці схеми держава втрачає до 65 млн грн податків, а через імпорт поза митницею – до 70 млрд грн, що разом складає 17,5% бюджету (771 млрд грн на 2017 рік). На основі статистичних даних державних органів [3,4] найпопулярніші схеми уникнення оподаткування в Україні, які призводять до загальних втрат бюджету у більш ніж 180 млрд грн визначають: офшорні схеми (50-65 млрд грн втрат бюджету); сирій імпорт і контрабанда (25-70 млрд грн); конвертаційні центри (12-15 млрд грн); «скрутки» махінації з відшкодуванням ПДВ (10-12 млрд грн); контрафакт (10 млрд грн).

За даними НБУ [6], лише за три роки рівень переміщення прибутків за кордон збільшився з 9,76 до 14,4 млрд. дол. США, або на 47%. За даними Global Financial Integrity [5], які побудовані на порівнянні національних статистик експорту та імпорту по країнах світу, зниження вартості імпорту (разом із контрабандою і схемами із ввезення фізичними особами товарів, легально експортованих із країни-експортера, але провезених до України без митного оформлення) складало у період 2004-2013 рр. в середньому 13 млрд. дол. на рік (завищення – 4,2 млрд. дол.). Іншими словами, вартість імпорту знижувалася приблизно на 20%, і з урахуванням скорочення імпорту в останні роки відповідна цифра на 2016 р. становить близько 9,6 млрд. дол.

Таким чином, щорічні втрати бюджету від ухилення/уникнення від сплати податків на рівні від 1 до 3% ВВП, при цьому баланс змінився тільки на цьому напрямку на 6 млрд. дол. – тож, зловживання, залишилися в межах

3,6 млрд. Або, якщо правильна гіпотеза щодо зрівняння масштабів завищення та зниження вартості імпорту, то відповідно відкоригована цифра щодо першого виявляється дуже близькою – 3,1 млрд. дол. Отже, зважаючи на приблизність підрахунків, можемо оцінити масштаби зниження митної вартості та контрабанди у 80-100 млрд. грн., з відповідними втратами бюджету у сумі 20-25 млрд. грн. – у разі, якщо зменшення дійсно відбулося.

Використовуючи дані вітчизняної статистики та оперативних заходів (контролю) на митницях України за період 2014-2016 роки, здійснимо оцінку обсягу зловживань, що дозволить перевірити величину несплати податків до державного бюджету та сформулювати фіскальний ефект для економіки України, за використання аналізу вірогідності (за приведеною номенклатурою), який базується на науковому факті: за природних умов будь-які об'єкти, які можуть вільно розвиватися, виявляються розподіленими за принципом Парето.

Методика запропонованої оцінки має наступну структуру:

1. За наявними даними будується лінійна регресія логарифмів обох змінних - величини доходу та кількості правопорушень у відповідному діапазоні. Вона відповідає кривій Парето. Для обчислення параметрів регресії береться «еталонний» відрізок (або кілька відрізків) без видимих аномалій.

2. Точки, що знаходяться вище верхнього довірчого 80-відсоткового інтервалу (перевірялася чутливість методу до вибору величини інтервалу) виділяються окремо і розглядаються як потенційні аномалії. На основі тих, що залишилися, розраховується нова регресія. Якщо потрібно, процес повторюється, допоки не буде отримано достатньо стабільні параметри кривої (R^2 покращується не більше, як на 2-3% за одну ітерацію). На практиці для цього знадобилося 1-2 ітерації.

3. На основі розрахованих у такий спосіб параметрів регресії будується рандомізована екстраполяція на решту діапазону: кожному значенню задекларованого доходу співставляється випадкове значення кількості зловживань, розподілене так само, як і справжні значення у межах еталонного відрізка. Точки, що перевищують розраховані у такий спосіб екстрапольовані значення, підлягають подальшому аналізу.

4. Виходячи з отриманих розрахунків, представлених у таблиці 1 коефіцієнт подібності (R^2) сягає показника 89-90%, що свідчить про виключення позаринкового фактору, а показники екстраполяції на рівні 8-23% дозволяють врахувати задані параметри в системі природних складових. При цьому симуляція в межах 0.3-10,0% свідчить про наближеність здійснених розрахунків до системи реальних показників.

Таблиця 1

Результати отриманих розрахунків

Група схем	тіншових	Кількість ітерацій	R ²	Екстраполяція	Симуляція
Офшорні операції		1	89%	23%	0.5%
Сірий імпорт		2	90%	8%	9.5%
Конвертаційні центри		2	70%	1.7%	0.3%
Скрутки		1	40%	1.8%	-

Підсумки порівняльного аналізу представлено у таблиці 2. Співвідношення між наведеними цифрами підтверджують міркування та існуючу статистику щодо структури втрат бюджету через системи уникнення податків при експорті – імпорті продукції.

Таблиця 2

Аналіз фіскального ефекту схем економічних злочинів для економіки України

Схема	Приблизні обсяги (млрд. грн. на рік)	Приблизні втрати бюджету (млрд. грн. на рік)
Офшорні схеми	260-320	50-65
«Конвертаційні центри»	40-50	12-15
«Скрутки»	50-60	10-12
Сірий імпорт	80-230	25-70
Загалом втрати ПДВ	60	
Загалом втрати	97 - 162	

За результатами проведеного дослідження, основні схеми з ухиленням від сплати податків, обов'язкових платежів та мінімізацією податкових зобов'язань, щодо яких нам вдалося знайти дані, припадають на великомасштабні зовнішньоекономічні шахрайства. Загальні обсяги недоотриманих бюджетом коштів внаслідок таких операцій складають мільярди доларів, більше сотні мільярдів гривень. Основні інструменти, які використовуються в схемах – офшорні схеми у відносинах з нерезидентами, сірий імпорт із зниженням митної вартості і споріднені з ними схеми («конвертаційні центри»).

1. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні. Режим доступу: <file:///D:/down/%D0%A2%D1%96%D0%BD%D1%8C%209%20%D0%BC%D1%96%D1%81.%202017.pdf>

2. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161013/zvit.pdf

3. Quality report on balance of payments (BOP), international trade in services (ITS) and foreign direct investment statistics (FDI). Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/8566866/KS-FT-17-009-EN-N.pdf/f6fc1365-6286-4faa-8123-14e36fd4ffee>

4. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2016 році// Статистичний збірник.-Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. 15 рекомендацій ОЕСР щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон (або BEPS). Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=40253803

6. Illicit Financial Flows to and from Developing Countries: 2005-2014. Режим доступу: http://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2017/05/GFI-IFF-Report-2017_final.pdf

Сауліна Альона Ігорівна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Гавриш Олег Степанович
викладач кафедри економічної та
інформаційної безпеки

ПРОБЛЕМАТИКА «ПІРАТСТВА» І МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НИМ В ІНТЕРНЕТІ

Очевидно, що Інтернет, або як ще називають Глобальна мережа, Всесвітня павутина, в наш час займає значне місце, як в Україні, так і в інших країнах.

Згідно інтернет-енциклопедії Вікіпедії, «комп'ютерне піратство» - жаргонний термін означає копіювання та розповсюдження творів захищений копірайтом, без відома правовласника.

В даний час піратство у сфері інтелектуальної власності поширюється, головним чином, на книги, музику, фільми, комп'ютерні ігри, програмні забезпечення. Все це перераховане можна швидко, за лічені секунди, знайти в інтернеті. Саме тому, процес отримання даних видів інтелектуальної власності